

Ryszard Pankiewicz

RELACJE WARTOŚCI ZŁOTA I SREBRA
W REPUBLIKAŃSKIM SYSTEMIE MONETARNYM STAROŻYTNEGO RZYMU*

Wstęp

Zagadnieniem wartości metali szlachetnych w okresie republiki rzymskiej zajmowano się wprawdzie w literaturze przedmiotu już niejednokrotnie, to jednak jak dotąd, z wyjątkiem niewielkiego, po części zdezaktualizowanego artykułu Kurta Reglinga¹, przeważają opracowania o charakterze przyczynkowym lub wąskomonograficznym. Jedyne w nielicznych pracach z zakresu rzymskiej polityki menniczej uwzględniono w ograniczonym stopniu szereg istotnych, lecz rozproszonych informacji dotyczących zasad funkcjonowania ówczesnego rynku kruszcowego, a zwłaszcza fluktuacji wartości podstawowych metali monetarnych. Stosunkowo też mało miejsca poświęcono ekonomicznej i społecznej roli złota i srebra w wymianie handlowej, zadowalając się zaledwie pobieżną analizą przekazów antycznych historiografów, głównie Pliniusza Starszego². Pominęto przy tym prawie całkowicie świadectwa późniejszych autorów, których ze

* Artykuł ten w znacznej mierze został oparty na pracy doktorskiej autora napisanej pod kierunkiem Pana Profesora dr. hab. Stanisława Mrozka, któremu niech mi będzie wolno złożyć najserdeczniejsze podziękowania. Ostateczna wersja artykułu wiele zawdzięcza także cennym uwagom i sugestiom Panów: Profesora dr. hab. Józefa Wolskiego i Docenta dr. hab. Andrzeja Kunisza. Za słowa zachęty do podjęcia tego tematu, jak i udzielone informacje dziękuję ponadto Profesorom: B. Malmer z Numismatiska Institutionen Kungl Myntkabinettet Statens Museum för Mynt Medalj och Penninghistoria ze Sztokholmu, C. Nicolet z Université de Paris (Sorbonne), R. Thomsenowi z Aarhus Universitet oraz Pani A. Kroman z Montsamlingen Nationalmuseet w Kopenhadze. Pragnę w końcu wyrazić swoją wdzięczność Panu Profesorowi Leifowi Eliassonowi z Lunds Universitets za udostępnienie szeregu trudno osiągalnych pozycji bibliograficznych.

¹ K. Regling, *Werthhältnisse der Münzmetalle*, W: *Wörterbuch der Münzkunde*, ed. F. von Schrötter, Berlin 1930, s. 742 n.

² Na temat początków wymiany naturalnej zob. F.M. Heichelheim, *An Ancient Economic History. From the Palaeolithic Age to the migrations of the Germanic, Slavic, and Arabic nations*, Leiden 1958, vol. I, s. 88, 239; J. Hicks, *A theory of economic history*, Oxford 1969, s. 26. Por. M.J. Finley, *Marriage, sale and gift in the Homeric World*, Juristic Seminary XII, 1954, s. 7 n. O przydatności Pliniusza Starszego: R. Thomsen, *The Early Roman Coinage. A study of the chronology*, Copenhagen 1957, vol. I, s. 19; G. Nenci, *Considerazioni sulla storia della monetazione romana in Plinio* (Nat. Hist. XXXIII 42–47), *Athenaeum* N.S. XLVI, 1968, s. 34 n.